

Heydər Əliyevin amalı xalqına və dövlətinə xidmət idi

1990-cı illərdə ölkəmizdə baş verən böhran Naxçıvandan da yan keçmədi. Tənəzzül onun dövlət strukturları ilə yanaşı təsərrüfat və sənaye komplekslərini də iflic vəziyyətinə saldı. Ölkəmizin üzərini qara buludlar altında ulu öndərimiz Heydər Əliyev 1990-cı il iyun ayının 22-də Naxçıvana gəldi. O, doğma torpağa qədəm basan gün öz həmvətənləri ilə görüşdü. Görkəmli siyasi xadimin Vətənə qayıdışından ruhlanan Naxçıvan əhalisi bu, Böyük İnsanın düşünülmiş siyasəti ilə öz işiqlə gələcəyinin təməlini yaratdı.

Görkəmli siyasətçinin Naxçıvanda böyük ehtiramla qarşılanması Moskvada və Bakıda bəzi dairələri çox narahət edirdi. Onun müdrik siyasətindən bəhrələnmə Naxçıvan vətəndaşları böyük əzmkarlıqla muxtar dövlət quruculuğuna başladılar. Bu sahədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin birinci sessiyası və onun işində Heydər Əliyevin fəal iştirakı müstəsna rol oynadı. Önemli cəhət budur ki, bu sessiyanın aparılması deputatlar yekdilliklə xalqın sevimlisi ulu öndərə tapşırırdılar. Sessiyada Azərbaycanın milli dövlət dirçəlişi prosesinin həyata keçirilməsi geniş müzakirə olundu. Naxçıvan MSSR Ali Sovetinin adını dəyişərək Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi adlandırılması haqqında qərar qəbul edildi. Ali Məclisin birinci sessiyası ilk Azərbaycan Respublikasının rəmzi olan üçrəngli dövlət bayrağının bərpa edilməsi, onun Naxçıvan Muxtar Respublikasının bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında qərar qəbul etdi və Azərbaycan SSR Ali Soveti qarşısında həmin bayrağın bütövlükdə rəsmi dövlət rəmzi kimi tanınması haqqında vəsətət qaldırdı.

Azərbaycan dövlətçiliyinin ən mühüm atributlarından biri olan dövlət bayrağı məsələsində ilk qanunvericilik təşəbbüsü mehız Naxçıvan Milli Məclisinə və onun fəaliyyətinə rəhbərlik etmiş Heydər Əliyevə məxsusdur. Onun öz siyasi fəaliyyətində milli ölkəmizin müstəqillik ideyasını prioritet seçməsi təkcə Azərbaycanın xarici siyasətinin aparıcı istiqamətinin formalaşmasında deyil, habelə xalqın mənlik şüurunun yetkinləşməsində önəmli məktəb olmuşdur. Təcrübəli siyasətçinin tövsiyələrindən bəhrələnmə məclis üzvləri sessiyalarda Naxçıvan Konstitusiyasına bir sıra əlavə və düzəlişlər etmişlər. 1991-ci ilin sentyabrında bu diyarın sakinləri aya-

ğa qalxıb Heydər Əliyevin Naxçıvana rəhbərliyi öz üzərinə götürməsinə təkid edirdi. Nəhayət, 3 sentyabr 1991-ci ildə Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə Naxçıvan Ali Məclisinin sədri seçildi. Həmin vaxtlar Azərbaycan iqtidarı Naxçıvan rəhbərliyinə kin-küdurət bəsləyirdi. Ermənistanın işğalçılıq siyasəti nəticəsində Naxçıvan blokada şəraitində yaşasa da, Heydər Əliyev ətrafında sıx birləşən, əhalinin iradəsinə söykənən Naxçıvan MR Ali Məclisi respublikanın müstəqilliyini möhkəmləndirmək yolunda məqsədyönlü fəaliyyətini davam etdirirdi. Naxçıvandan gedən demokratik dəyişikliklərin sorağı Azərbaycandan uzaqlara yayılırdı. Qərb ölkələri, xüsusən Türkiyə və İran Naxçıvanda gedən demokratikləşmə prosesinə böyük maraq göstərirdi. Ancaq mərkəzi hakimiyyət Muxtar Respublikanın hüquqlarını kobud surətdə pozur, MR Ali Məclis sədrinin Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini vəzifəsini tutmasına yol verməməyə cəhd göstərirdi. Bu da dünya ictimai rəyinin gözündən yayınmır, əksinə Heydər Əliyevin bir lider kimi nüfuzunu daha da artırır. Heydər Əliyev deyirdi: "Mən bir azərbaycanlı kimi, xalqımın azadlığını istəyən vətəndaş kimi hesab edirəm ki, əgər Azərbaycanın rəhbərliyi respublikada demokratik qüvvələrin müstəqillik uğrunda mübarizəyə başladığı bir vaxtda xalqın rəyinə hörmətə yanaşsaydı və xalqla bir olsaydı, Azərbaycan öz müstəqilliyinə çoxdan nail olmuşdu". 1992-ci il aprelin 28-də Bakıda Ali Sovetin qarşısında keçirilən mitinqin iştirakçıları Ali Sovetin çağırılmasını, Konstitusiyadan Azərbaycan Prezidenti üçün yaş həddini nəzərdə tutan maddənin çıxarılmasını tələb etdilər. Heydər Əliyevin prezidentliyə namizəd göstərilməsinə tərəfdar olduqlarını bildirirlər.

Naxçıvan Ali Məclisi ulu öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Muxtar Respublikanın daxili imkanlarından istifadə etməklə xarici siyasət sahəsində ciddi addımlar atdı. 1992-ci il martın 24-də Türkiyə Respublikası, 1992-ci il avqustun 24-də isə İran İslam Respublikası ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında bağlanmış müqavilələr bu ölkələrlə iqtisadi əlaqələrin əsasını qoymuşdur.

Azərbaycanın səmərəli diplomatiyasının ilk addımları Naxçıvan Muxtar Respublikasında təcrübəli siyasətçi ulu öndər Heydər Əliyevin işgüzar fəaliyyəti sayəsində atılmışdır. Xalqın iradəsinə əks etdirən dəyərlər və görkəmli ziyalılar hakimiyyətdə mehız belə

bir beynəlxalq nüfusa malik lideri görmək istəyirdilər. 1992-ci il oktyabrın 16-da Azərbaycan ziyalılarının bir qrupu Heydər Əliyevə müraciət edərək ondan yaradılmaqda olan Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməyə razılıq verməsini xahiş etmişdi. Həmin il noyabr ayının 5-də YAP-ın təşkilat komitəsinin yığıncağında Heydər Əliyev yekdilliklə sədr seçildi.

Bakıda isə vaxtilə keçmiş ittifaqı ləzəyə salmış xalq çıxışları həmin vaxt ümitsizlik və dövlətçiliyə inamsızlıqla, siyasi həyata ruh düşkünlüylə ilə əvəz olunmuşdu. Elə bu vaxtın ifadəsi kimi də Azərbaycan ziyalılarının bir qrupu Heydər Əliyevin Bakıya gəlməsinə təkid edirdi. Böyük siyasətin sevinc və ağırlarını yaşamış ulu öndər bir daha hakimiyyətə qayıtmaq istəyirdi. Lakin "cəbhəçilərin" səriştəsiz siyasəti ucbatından əziyyət çəkən xalq böyük siyasətçinin yolunu böyük səbirsizliklə gözləyirdi.

Ən ağırlı fakt budur ki, 1992-ci il oktyabrın 24-də Naxçıvan Xalq Cəbhəsinin rəhbərliyi qanunsuz dəstələrdən istifadə edərək Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət çevrilişi etməyə cəhd göstərdi. Lakin müdrik siyasətçi Heydər Əliyevin ətrafında birləşən xalq öz rəhbərini və dövlətçiliyini qoruya bildi. Zaman öz hökmünü vermişdi. Xalq Cəbhəsi nüfuzdan düşdükcə xalqın gözü açılır, ağı-qaradan seçməyi bacarırdı. Azərbaycan xalqında belə bir inam yaranmağa başladı ki, Heydər Əliyev iqtisadiyyatı böhrandan çıxarmağa, siyasi qüvvələri birləşdirməyə, ölkənin müstəqilliyini daha da inkişaf etdirməyə qadir olan yeganə şəxsiyyət və siyasətçidir.

Heydər Əliyev şəxsiyyəti, onun Azərbaycanın ərazisinin bu hissəsində gördüyü irimiqyaslı işlər Muxtar Respublikaya beynəlxalq marağı getdikcə artırır. Xalq görürdü ki, qısa vaxtda Muxtar Respublikada ordu quruculuğu başa çatmış, keçmiş sovet ordusunun 75-ci motoatıcı diviziyasının zabıt və əsgər heyətinin son dəstəsi Naxçıvanı tərk etmiş, onun bütün əmlakı və hərbi avadanlığı Naxçıvanda 5-ci əlahiddə briqadasına təhvil verilmiş, sərhədlərin qorunması təşkil olunmuşdur.

Xalqın təkidli tələbi ilə ulu öndər 1993-cü ilin 15 iyununda Azərbaycanda siyasi rəhbərliyə qayıtdı və xilaskarlıq misiyasını öz üzərinə götürdü, ölkəmizdə xaos və özbaşınalıq son qoyuldu. Yeni qazanılmış müstəqilliyin qorunub saxlanması, hər bir sahədə köklü islahatların həyata keçirilməsi nəticəsində sosial-iqtisadi böhranın aradan qaldırılması, xalqın dinclik,

əmin-amanlıq şəraitində yaşayış işləməsi, azad sahibkarlığın yaranması üçün imkanlar açıldı. Beləliklə, xalqımızın tarixində yeni bir dövr başladı. Bu dövrün başlanğıcı - 1993-cü ilin 15 iyun günü tariximizə Qurtuluş Günü kimi daxil oldu.

Ulu öndərimiz Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı zamanı 1993-cü il iyunun 15-də xalqın çağırışını qəbul etməsinin məqsəd və məramı barədə demişdir: "... Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti olan Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyini qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi özüm üçün ən əsas vəzifələrdən biri hesab edirəm... Bu sahədə mən daim çalışacağam və heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün bundan sonrakı hissəsini harada olursa-olsun, yalnız və yalnız Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi inkişaf etməsinə həsr edəcəyəm. Bununla əlaqədar olaraq bildirmək istəyirəm ki, mənim fikrimcə, Azərbaycan Respublikası bundan sonra onun başına nə gəlsə-gəlsin, müstəqilliyini itirməyəcək, yenidən heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayacaq, heç bir başqa dövlətin əsarəti altına düşməyəcək".

Bu sözlərdə, şəksiz ki, Heydər Əliyev diplomatiyasının başlıca istiqamətləri və qayəsi öz əksini tapmışdır. Ulu öndərin hakimiyyətə qayıtması ilə Azərbaycan dövləti məhv olmaqdan xilas edildi. Ölkəmizin parçalanıb yox olmaq qorxusu aradan qaldı. Dövlətimizin qorunub saxlanması isə azadlığımızın, müstəqilliyimizin qorunub saxlanması deməkdir. Heydər Əliyevin Azərbaycana yenidən hakimiyyətə qayıdışı xalqımızın istiqlal mübarizəsində ən mühüm hadisə idi. Ulu öndərin diqqət və qayğısı sayəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası da sözün əsl mənasında inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu.

Ulu öndərimiz daim Azərbaycanı, o cümlədən Naxçıvanın gələcəyini düşünür və deyirdi: "Mən istəyirəm mənim arzum, istəklərim, Azərbaycan dövləti haqqında və Azərbaycanın gələcəyi haqqında və Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan haqqında planlarım, arzularım yerinə yetirilsin".

Xalqına və dövlətinə xidmət Heydər Əliyevin amalı idi. Xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyev əsl vətəndaş olmaq üçün ləyaqət göstərməyi, xalq, Vətən naminə çalışmağı, doğma torpağa, doğma yurda bağlılığı, sevgini əməli işlə nümayiş etdirməyi tövsiyə edirdi.

**Kamil İSMAYILOV,
"Respublika".**